

Nowa Huta pod ziemią. Nowa wystawa w Muzeum Krakowa

2026-06-24

W Podziemnej Nowej Hucie na Os. Szkolnym 22 otworzono wystawę „Schrony w Nowej Hucie - dziedzictwo zimnej wojny”. Ekspozycja łączy historię zimnej wojny z refleksją nad współczesnymi zagrożeniami i gotowością na sytuacje kryzysowe.

Schrony budowane pod nowohuckimi osiedlami przez lata pozostawały niemal niewidocznym elementem miejskiego krajobrazu. Dziś, w czasach gdy kwestie bezpieczeństwa ponownie stają się ważnym tematem publicznej debaty, Muzeum Krakowa zaprasza do spojrzenia na nie z nowej perspektywy.

Jeszcze niedawno schrony kojarzyły się przede wszystkim z historią PRL-u i zimnowojennymi obawami sprzed kilkadziesiąt lat. Dziś, po doświadczeniach pandemii COVID-19, wojny w Ukrainie i coraz częściej pojawiających się sytuacji kryzysowych, temat bezpieczeństwa wraca do społecznej świadomości z nową siłą. Właśnie w tym kontekście Muzeum Krakowa przygotowało wystawę „Schrony w Nowej Hucie - dziedzictwo zimnej wojny”, która od 19 czerwca będzie dostępna dla zwiedzających w Podziemnej Nowej Hucie na Os. Szkolnym 22.

Ekspozycja opowiada historię wyjątkowego systemu schronów powstałego pod nowohuckimi osiedlami, ale jednocześnie wychodzi daleko poza samą opowieść o przeszłości. To wystawa o ludzkiej potrzebie bezpieczeństwa, która pozostaje niezmienna niezależnie od epoki, technologii czy charakteru zagrożeń.

Punktem wyjścia jest historia zimnej wojny – konfliktu, który przez dziesięciolecia kształtował politykę światową, a także wyobrażenia milionów ludzi o możliwej katastrofie nuklearnej. Jak podkreśla kuratorka wystawy Agata Klimek-Zdeb, nad całą opowieścią unosi się symboliczny „cień zimnej wojny”. To właśnie on tłumaczy, dlaczego pod budowanymi od podstaw osiedlami Nowej Huty tworzono rozbudowaną infrastrukturę ochronną.

Zwiedzający poznają historię powstawania socjalistycznego miasta, które miało być symbolem nowoczesności i lepszej przyszłości. Archiwalne fotografie, materiały filmowe oraz oryginalne eksponaty pokazują codzienność mieszkańców rozwijającej się dzielnicy. Równolegle odkrywają jednak mniej znaną stronę tej historii – budowę schronów i przygotowania do potencjalnego konfliktu zbrojnego. To właśnie zestawienie nadziei na przyszłość z nieustannym poczuciem zagrożenia tworzy jeden z najciekawszych wątków ekspozycji.

Szczególne miejsce zajmuje prezentacja nowohuckiej infrastruktury schronowej. Zwiedzający dowiedzą się, jak projektowano schrony, jakie pełniły funkcje oraz w jaki sposób miały chronić mieszkańców w przypadku ataku. Dużym zainteresowaniem cieszyć się będzie z pewnością mapa rozmieszczenia schronów w Nowej Hucie. Dla wielu osób stanie się ona okazją do odkrycia, że tuż pod blokiem, w którym mieszkają lub mieszkali ich bliscy, znajduje się fragment historii zimnej wojny.

Jednym z najbardziej sugestywnych elementów wystawy jest możliwość wejścia do autentycznego

schronu przeciwlotniczego z lat 50. XX wieku. To właśnie w tej przestrzeni najmocniej spotykają się przeszłość i teraźniejszość. Twórcy wystawy pokazują bowiem, że choć zmieniły się zagrożenia, wiele pytań pozostaje aktualnych. Jak przygotować się na sytuację kryzysową? Co zrobić w przypadku konieczności ewakuacji? Jak zadbać o bezpieczeństwo własne i najbliższych?

W odpowiedzi na te pytania zwiedzający zobaczą między innymi współczesne plecaki ewakuacyjne dla dzieci i dorosłych oraz poznają podstawowe zasady postępowania w sytuacjach zagrożenia. Wystawa nie ma jednak charakteru alarmistycznego. Jej celem jest przede wszystkim edukacja i budowanie świadomości.

Z myślą o najmłodszych przygotowano specjalną ścieżkę zwiedzania. Komiksowi bohaterowie w przystępny sposób tłumaczą dzieciom zasady bezpieczeństwa oraz uczą odpowiedzialnych zachowań w codziennych sytuacjach. Dzięki temu wystawa staje się miejscem, w którym wiedzę mogą zdobywać całe rodziny.

Ekspozycji towarzyszyć będą także działania edukacyjne poświęcone współczesnemu bezpieczeństwu i ochronie ludności. Muzeum planuje lekcje muzealne, oprowadzania kuratorskie oraz spacer po Nowej Hucie śladami schronów. Ich uczestnicy będą mogli odnaleźć charakterystyczne wyłazy, czerpnie powietrza i inne elementy infrastruktury, które od dziesięcioleci pozostają częścią krajobrazu dzielnicy, choć często nie zwracamy na nie uwagi.

Otwarcie wystawy jest jednocześnie ważnym etapem realizowanego od ponad dekady projektu „Podziemna Nowa Huta”. Jego początki sięgają 2015 roku, kiedy rozpoczęto prace nad badaniem i udostępnianiem unikatowych schronów przeciwlotniczych i przeciwatomowych powstałych w pierwszych latach budowy Nowej Huty. W kolejnych latach projekt rozwijał się, a jego efektem stały się kolejne ekspozycje przybliżające historię schronów i ochrony ludności.

Nowa wystawa została przygotowana w odrestaurowanym budynku na Os. Szkolnym 22. Obiekt przeszedł gruntowną modernizację obejmującą blisko 640 metrów kwadratowych powierzchni. Wartość prac remontowych i wyposażenia przekroczyła 5 milionów złotych netto. Dawny schron w piwnicach budynku został zaadaptowany na przestrzeń ekspozycyjną, a pozostałe pomieszczenia dostosowano do potrzeb nowoczesnej placówki muzealnej.

Sam budynek ma również bogatą historię. Od końca lat 50. mieściło się tu przedszkole, następnie dom dziecka, później harcerskie ognisko pracy pozaszkolnej, a od początku lat 90. także Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka. Obecnie, ze względu na trwający remont dawnego kina Światowid, pełni on funkcję tymczasowej siedziby Muzeum Nowej Huty.

Podziemna Nowa Huta ma być jednak czymś więcej niż tylko miejscem prezentowania wystaw. W budynku znalazła się również przestrzeń edukacyjna i społeczna przeznaczona na spotkania mieszkańców, warsztaty oraz działania integrujące lokalną społeczność.

Muzeum zachęca także do odwiedzenia drugiej części projektu - wystawy „Stan zagrożenia”, prezentowanej w schronie pod dawnym Zespołem Szkół Mechanicznych na Os. Szkolnym 37. Obie ekspozycje tworzą wspólną opowieść o historii schronów, ludzkiej potrzebie bezpieczeństwa oraz znaczeniu wiedzy, która w sytuacjach kryzysowych może okazać się bezcenna.

**Magiczny
Kraków**

Wystawa „Schrony w Nowej Hucie – dziedzictwo zimnej wojny” przypomina, że historia nie kończy się w muzealnych gablotach. Przeciwnie – pomaga lepiej zrozumieć współczesność i przygotować się na wyzwania, które mogą pojawić się w przyszłości.